

แนวทางปฏิบัติ

โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

จัดทำโดย

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

คำนำ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดหาและจัดสรรที่ดินทำกิน ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ รวมถึงการบริหารทรัพยากร อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และรักษาพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน โดยได้จัดทำโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน สามารถเพิ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สร้างภูมิคุ้มกัน เกิดเกื้อกูลการผลิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ใช้ที่ดินเสื่อมโทรม และขนาดเล็กให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิด การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ที่มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพิ่มความสามารถในการผลิต ลดระดับความเสี่ยง ของการผลิตปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมและสูญหาย มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ และเกิดการยอมรับทางสังคม

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) โดยกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม (กอฟ.) ได้จัดทำ “แนวทางปฏิบัติโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗” ขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด และ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการ และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ ต่อไป

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
มีนาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ ๑ หลักการ/แนวทางโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	
๑.๑ เกษตรกรรมยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑
๑.๒ รูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน	๒
๑.๓ เกษตรกรรมยั่งยืนในรูปแบบ “วนเกษตร”	๒
๑.๔ หลักการและเหตุผลโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี ๒๕๖๗	๔
๑.๕ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับ	๕
๑.๖ แผนงานและงบประมาณ	๖
บทที่ ๒ ขั้นตอนในการดำเนินโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๗	
๒.๑ ประเด็นการพัฒนาแบบมุ่งเป้าในการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑๐
๒.๒ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ	๑๐
๒.๓ กรอบแนวคิดโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑๒
๒.๔ Road Map โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑๓
๒.๕ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	๑๔
๒.๖ ขั้นตอนการดำเนินงาน	๑๔
๒.๗ การรายงานผลการดำเนินงานโครงการ	๑๘
๒.๘ ผู้รับผิดชอบโครงการและเบิกจ่ายงบประมาณ	๑๙
๒.๙ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	๑๙
๒.๑๐ การติดตาม ประเมินผล และตัวชี้วัดโครงการ	๒๐
บทที่ ๓ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	
๓.๑ แนวทาง/เทคนิคการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบวนเกษตร	๒๑
๓.๒ หลักการปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่างและการปลูกไม้ ๕ ระดับ	๒๒
๓.๓ นวัตกรรมหลุมพอเพียง	๒๔
๓.๔ องค์ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๒๕
๓.๕ ตัวอย่างครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๒๖
บรรณานุกรม	๒๘
ภาคผนวก	๒๙

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แผนงานโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๖
ตารางที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. ส่วนกลาง	๑๔
ตารางที่ ๓ ขั้นตอนการดำเนินงานของ ส.ป.ก.จังหวัด	๑๕

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ประโยชน์ของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน	๑
ภาพที่ ๒ รูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน	๒
ภาพที่ ๓ องค์ประกอบของกิจกรรมในแปลงวนเกษตร	๓
ภาพที่ ๔ งบประมาณโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๗	๙
ภาพที่ ๕ ประเด็นการพัฒนาแบบมุ่งเป้า	๑๐
ภาพที่ ๖ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ	๑๑
ภาพที่ ๗ กรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑๒
ภาพที่ ๘ Road Map โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๑๓
ภาพที่ ๙ ระบบติดตามผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ	๑๙
ภาพที่ ๑๐ รายงานข้อมูลเกษตรกรก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการ	๑๙
ภาพที่ ๑๑ เส้นทางการปรับเปลี่ยนนิเวศเกษตรของเกษตรกรจากเชิงเดี่ยวสู่ระบบวนเกษตร	๒๑
ภาพที่ ๑๒ หลักการปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่างและการปลูกไม้ ๕ ระดับ	๒๒
ภาพที่ ๑๓ แสดงตัวอย่างพืชในหลุมพอเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๔
ภาพที่ ๑๔ ตัวอย่างองค์ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	๒๕
ภาพที่ ๑๕ นายสาคร ทับทิมไสย์ จังหวัดมหาสารคาม	๒๖
ภาพที่ ๑๖ นางแรม เขตนิมิต จังหวัดศรีสะเกษ	๒๗

บทที่ ๑

หลักการ/แนวทางโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑.๑ เกษตรกรรมยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑.๑.๑ ความหมายของเกษตรกรรมยั่งยืน

ระบบเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานและเชื่อมโยงระหว่างดิน การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ การเลิกหรือลดการใช้ทรัพยากรจากภายนอกที่อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ตลอดจนเน้นการใช้เทคนิคที่เป็นหรือปรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น ๆ (องค์การสหประชาชาติ, ๒๐๐๘)

ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔)

๑.๑.๒ ลักษณะสำคัญของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

- ๑) ความหลากหลาย: ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด
- ๒) ความปลอดภัย: หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีและสารพิษในระบบเพื่อลดผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งมีชีวิตในระบบทั้งบนดิน ใต้ดิน น้ำ และอากาศ
- ๓) ดินมีชีวิต: ไม่ทำลายสิ่งมีชีวิตในดิน โครงสร้างดิน และปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้สารอินทรีย์ชีวภาพ
- ๔) การสร้างวงจรหมุนเวียนธาตุอาหาร: สร้างระบบนิเวศเกษตรที่มีการเกื้อกูล หมุนเวียนธาตุอาหารในระบบอย่างสมดุล ลดการพึ่งพิงภายนอก
- ๕) โครงสร้างหลายระดับเลียนแบบนิเวศป่าธรรมชาติ: การสร้างความหลากหลายของพืชสามารถใช้หลักการการปลูกพืชแบบหลายระดับใช้หลักความเกื้อกูล และใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หลักการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งมีพันธุ์ไม้หลายระดับ ที่ให้ประโยชน์ต่างกันทั้งเป็นอาหาร สมุนไพร ไม้ใช้สอย ไม้เชื้อเพลิง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งดิน น้ำ อากาศ (อาทิตยา พองพรหม, ๒๕๖๑)

๑.๑.๓ ประโยชน์ของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน

การทำเกษตรกรรมยั่งยืนส่งผลดีต่อเกษตรกรทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ ๑

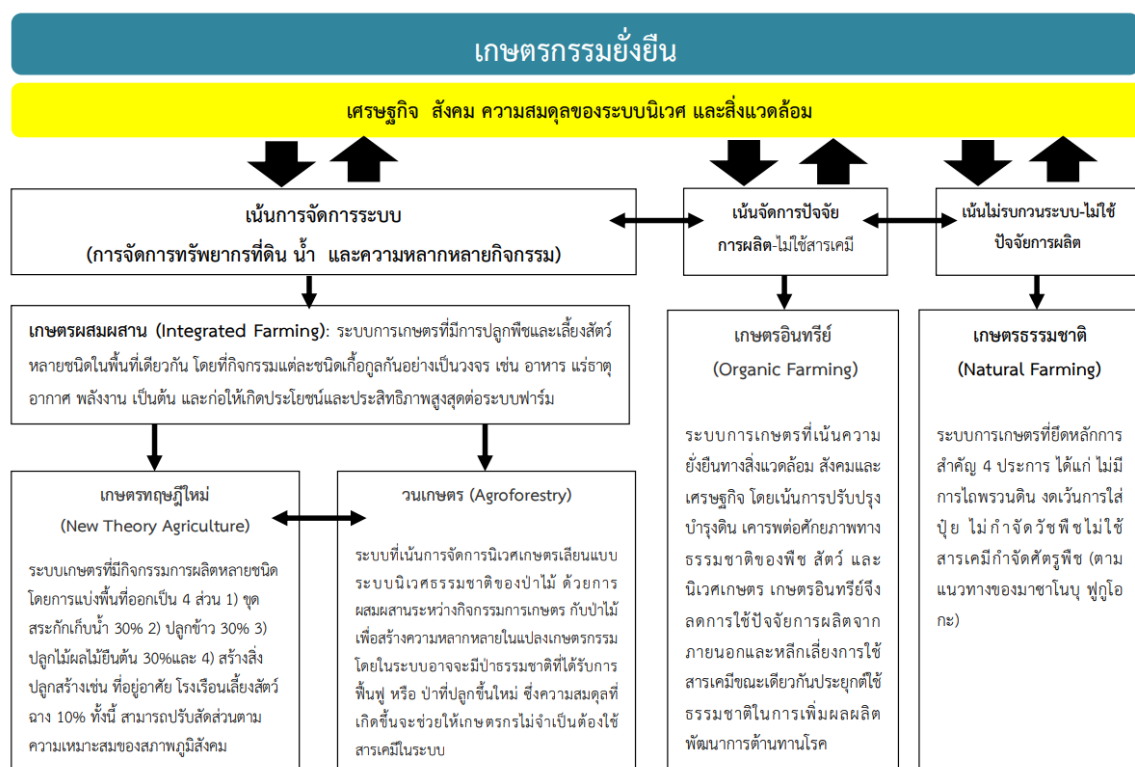

ที่มา: อาทิตยา พองพรหม, ๒๕๖๒

ภาพที่ ๑ ประโยชน์ของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน

๑.๒ รูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน

ในประเทศไทย เกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable Agriculture) เป็นรูปแบบที่ยอมรับและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา คือ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ และรูปแบบอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักการเกษตรกรรมยั่งยืนทั้ง ๕ รูปแบบสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ ๓ กลุ่ม (๑) เน้นการจัดการระบบดิน น้ำ และความหลากหลายของกิจกรรม (๒) เน้นการจัดการปัจจัยการผลิต และ (๓) เน้นการไม่รบกวนระบบ โดยเกษตรกรรมยั่งยืนในแต่ละระบบข้างต้นมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้ (อติตยา พองพรหม, ๒๕๖๑)

ที่มา: อติตยา พองพรหม , ๒๕๖๑

ภาพที่ ๒ รูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน

๑.๓ เกษตรกรรมยั่งยืนในรูปแบบ “วนเกษตร”

๑.๓.๑ ความหมาย

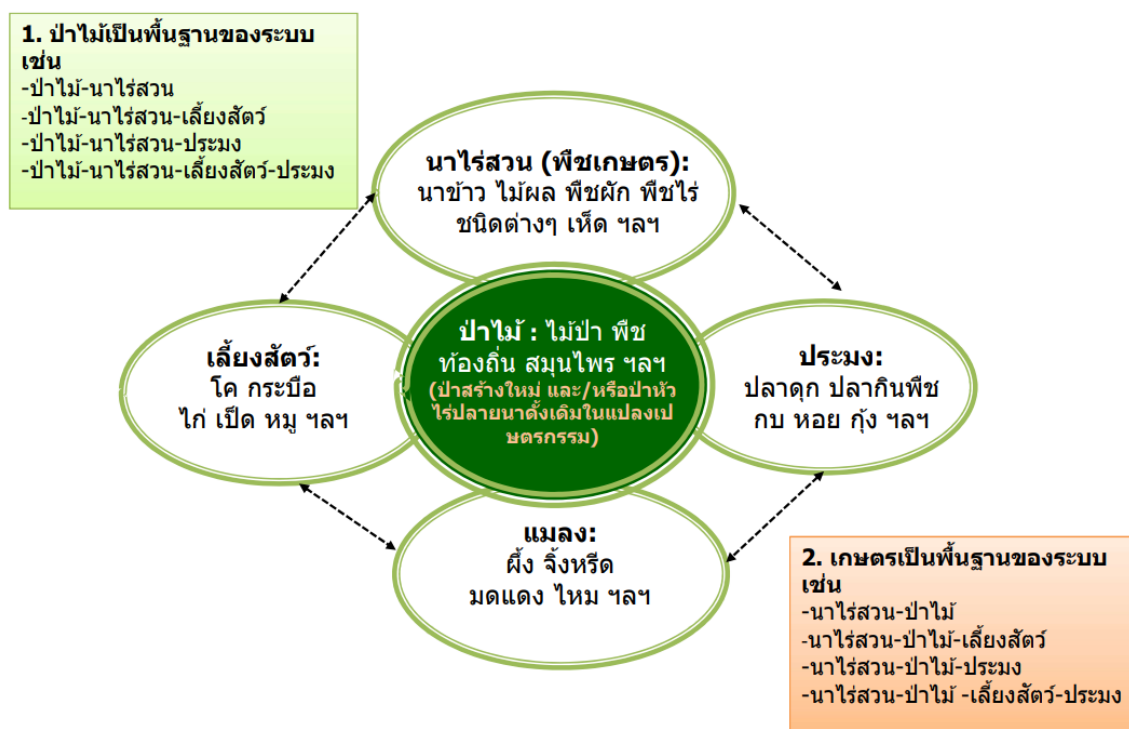
เป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เน้นการจัดการนิเวศเกษตรเลียนแบบระบบนิเวศธรรมชาติของป่าไม้ ด้วยการผสมผสานระหว่างกิจกรรมการเกษตร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง) กับการป่าไม้ เพื่อสร้างความหลากหลายในแปลงเกษตรกรรมตั้งแต่ ๒ กิจกรรมขึ้นไปในพื้นที่เดียวกัน ช่วงเวลาเดียวกัน หรือสลับช่วงเวลายังเหมาะสม โดยจะต้องมีกิจกรรมป่าไม้อยู่ในระบบ ทั้งนี้ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ในระบบ ทั้งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และการจัดการอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยรวมแล้วยังสอดคล้องในกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สำหรับการเรียกชื่อระบบวนเกษตรนั้นไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจกรรมในแปลง โดยอาจจะแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่มีป่าไม้เป็นพื้นฐานหรือกิจกรรมหลักของระบบ (อาจจะเป็นป่าธรรมชาติหัวไร่ปลายนา ที่เกษตรกรพื้นฟูอนุรักษ์ไว้เป็นส่วนหนึ่งในแปลงเกษตรหรือป่าไม้ที่ปลูกใหม่) เช่น ป่าไม้-นาไร่สวน-เลี้ยงสัตว์ ป่าไม้-นาไร่สวน เป็นต้น

กลุ่มที่มีระบบเกษตรเป็นพื้นฐานหรือกิจกรรมหลักของระบบ เช่น (๑) นาไร่สวน-ป่าไม้-เลี้ยงสัตว์ (๒) เลี้ยงสัตว์-ป่าไม้-นาไร่สวน (๓) นาไร่สวน-ป่าไม้ เป็นต้น (อาทิตย์ยา พงษ์พรหม และคณะ, ๒๕๖๓)

๑.๓.๒ องค์ประกอบของกิจกรรมในแปลงวนเกษตร

ที่มา: อาทิตย์ยา พงษ์พรหม และคณะ, ๒๕๖๐

ภาพที่ ๓ องค์ประกอบของกิจกรรมในแปลงวนเกษตร

๑.๓.๓ รูปแบบวนเกษตร

รูปแบบการทำวนเกษตรจะมีลักษณะแตกต่างไปตามสภาพพื้นที่ ทัศนคติ ความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณี และความรู้ความสามารถในการจัดการของเกษตรกรในแต่ละท้องถิ่น โดยมีหลักสำคัญ คือ การมีต้นไม้ใหญ่ และพืชหลายระดับ การเลือกพืชเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากการเกื้อกูลกันและกันของพืช สัตว์และป่าไม้เพื่อเป็นการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะสามารถให้ประโยชน์ทั้งในระดับครัวเรือนเกษตรกร ชุมชน และภาพรวมของระบบนิเวศเกษตรมีรูปแบบที่หลากหลาย สามารถแยกออกเป็นรูปแบบย่อย ตามกิจกรรมใน ๔ องค์ประกอบ (ดังภาพที่ ๓) โดยมีกิจกรรมตั้งแต่ ๒ กิจกรรมขึ้น ซึ่งมีป่าไม้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานทั้งนี้ สามารถจำแนกเป็นระบบย่อยต่าง ๆ ดังนี้

๑) ระบบการปลูกพืชควบหรือปลูกป่า-นาไร่ เช่น การปลูกพืชเกษตรแทรกภายในสวนป่า ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ คือ

๑.๑) ปลูกต้นไม้แนวขอบรอบนอกของแปลงปลูกพืชเกษตร

๑.๒) ปลูกต้นไม้สลับแถวเว้นแถวระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร

๑.๓) ปลูกสลับเป็นแถบ ๆ ระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร

๑.๔) ปลูกผสมโดยการสุมอย่างไม่เป็นระเบียบระหว่างต้นไม้ป่ากับพืชเกษตร

๒) ระบบป่าไม้-ปศุสัตว์เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการเลี้ยงสัตว์โดยปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ในสวนป่าแล้วปล่อยสัตว์เขาไปเลี้ยงในสวนป่าโดยตรง

๓) ระบบนาไร่-ป่าไม้-ปศุสัตว์ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างกิจกรรมหลักทั้งสาม คือ การป่าไม้ การเกษตร และการปศุสัตว์ควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน เป็นการรวมสองระบบเข้าด้วยกัน

๔) ระบบป่าไม้-ประมง เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างป่าไม้และการประมง เช่น การทำฟาร์มกุ้งและหอยตามป่าชายเลน การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามร่องน้ำระหว่างแถวหรือคันคูของต้นไม้ หรือการปลูกไม้โกงกางในบ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น (อาทิตยา พองพรหม และคณะ, ๒๕๖๐)

๑.๔ หลักการและเหตุผลโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี ๒๕๖๓

ยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กำหนดวิสัยทัศน์ให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นการเกษตรสร้างมูลค่า ประกอบด้วย เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ และยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ หมายเหตุที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง เป้าหมายที่ ๑ มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ประกอบกับ เมื่อ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ที่ส่งมอบให้ ส.ป.ก. มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินที่กรมป่าไม้เสนอ ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องใน (๓) ให้ ส.ป.ก. กำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดิน โดยให้ราษฎรปลูกไม้ผล และ/หรือไม่ยืนต้นอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ ของเนื้อที่ที่ได้รับ กรณีเป็นที่ดินที่ติดกับเขตป่าไม้จะต้องปลูกไม้ผล และ/หรือไม่ยืนต้นเป็นแนวกันชน และให้นำเอาวิธีการจัดรูปแปลงที่ดินให้มีขนาดเหมาะสม เพื่อใช้แก้ปัญหาเรื่องที่ดินอยู่อาศัยของราษฎรในเขตป่าไม้

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดหาและจัดสรรที่ดินทำกินควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ รวมถึงการบริหารทรัพยากร อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และรักษาพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (ส.ป.ก., ๒๕๖๖) โดยการส่งเสริมรูปแบบวนเกษตร เป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เน้นการจัดการเลียนแบบระบบนิเวศธรรมชาติของป่าไม้ ด้วยการผสมผสานระหว่างกิจกรรมการเกษตร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง) กับการป่าไม้ เพื่อสร้างความหลากหลายในแปลงเกษตรกรรมตั้งแต่ ๒ กิจกรรมขึ้นไป ในพื้นที่เดียวกัน ช่วงเวลาเดียวกัน หรือสลับช่วงเวลายังเหมาะสมโดยจะต้องมี

กิจกรรมป่าไม้อยู่ในระบบ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ปัจจุบัน มีผลการดำเนินงานทั้งสิ้นประมาณ ๒๗๖,๓๑๗ ไร่ เกษตรกรได้รับการส่งเสริม จำนวน ๓๕,๖๔๕ ราย มีครูต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๑๐๓ ราย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ต้นแบบ และกลไกร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตปฏิรูปที่ดินยังประสบปัญหาความยากจนและภาระหนี้สินเช่นเดียวกับเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (๒๕๖๓) พบว่า เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย ๒๒๑,๔๙๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินมีหนี้สินเฉลี่ย ๒๖๑,๘๒๗.๕๗ บาทต่อครัวเรือนต่อปี (ส.ป.ก., ๒๕๖๓) ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุหลักมาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว พึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกโดยเฉพาะการใช้สารเคมีเกษตร รวมถึงการจ้างแรงงาน ประกอบกับการขาดแคลนแหล่งน้ำ และประสบภัยแล้ง บางปีประสบอุทกภัย ทำให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำและไม่แน่นอน วิถีชีวิตการพึ่งตนเองในอดีตเปลี่ยนแปลงไปพึ่งแหล่งอาหารจากภายนอกขาดความมั่นคงด้านอาหารทั้งในเรื่องปริมาณ คุณภาพ และความปลอดภัย อาหารธรรมชาติลดลงเนื่องจากป่าไม้ในชุมชนลดลง สภาพนิเวศในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเกษตรกระแสหลักที่ทำให้พืชพรรณและสัตว์ท้องถิ่นที่เป็นอาหารและสมุนไพรหายไปตามชุมชน เกษตรกรประสบปัญหาด้านการตลาดสินค้าเกษตร ส.ป.ก. จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยมีกรอบในการดำเนินงานขับเคลื่อนใน ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ธนาकरพันธุกรรม (พืชและสัตว์) ในระบบวนเกษตรตามศักยภาพพื้นที่ ๒) การใช้ประโยชน์จากต้นไม้ ๓) วนผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากแปลงวนเกษตรหรือการแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ และ ๔) การเชื่อมโยงรายได้อื่น เช่น คาร์บอนเครดิต การเกษตรเชิงท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนงานย่อยเกษตรปลอดภัยที่กำหนดเป้าหมายสินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นและกำหนดตัวชี้วัดอัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัยร้อยละ ๕ ในปี อันจะทำให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง มีความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ ตลอดจนระบบนิเวศเกษตรในแปลงของเกษตรกรและสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างยั่งยืน เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับประเทศ

๑.๕ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตสู่ระบบวนเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศในแปลงเกษตรกรรม สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมในแต่ละภูมิภาค และพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

๒) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านการจัดการผลผลิตในแปลงวนเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร

๓) เพื่อการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวนเกษตรให้สามารถพัฒนาคุณภาพของสินค้าสร้างตราสินค้าให้มีความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภค

๑.๕.๒ เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการรวม ๔๕,๐๐๐ ไร่ เกษตรกร ๔,๖๒๕ ราย

๑) เกษตรกรขั้นที่ ๑ แผนงานเกษตรกรรายใหม่ (ปรับเปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยว)

๑.๑) พื้นที่: พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ๖๖ จังหวัด จำนวน ๓๖,๐๐๐ ไร่

๑.๒) เกษตรกร: เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๓,๖๐๐ ราย

๒) เกษตรกรชั้นที่ ๒ แผนงานสร้างต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่ (โดยสามารถคัดเลือกจากเกษตรกรในชั้นที่ ๑ ที่เคยดำเนินการในระหว่างปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ หรือ เกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบอื่น หรือ เครือข่ายครุต้นแบบวนเกษตร)

๒.๑) พื้นที่: พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ๖๖ จังหวัด จำนวน ๙,๐๐๐ ไร่

๒.๒) เกษตรกร: เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๙๐๐ ราย

๓) เกษตรกรชั้นที่ ๓ ครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ๖๖ จังหวัด จำนวน ๑๒๕ ราย คัดเลือกครุต้นแบบจากปีที่ผ่านมา จากชั้นที่ ๒ ต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่หรือเกษตรกรที่ทำวนเกษตร แต่ยังไม่มีการขยาย

๑.๕.๓ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

๑) เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการผลิตสู่ระบบวนเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศในแปลงเกษตรกรรม สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมในแต่ละภูมิภาค และพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

๒) เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านการจัดการผลผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร

๓) เกษตรกรสามารถพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการวนเกษตรให้สามารถพัฒนาคุณภาพของสินค้าสร้างตราสินค้าให้มีความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภค

๔) นิเวศเกษตรในแปลงของเกษตรกรและสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น และเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

๑.๖ แผนงานและงบประมาณ

๑.๖.๑ แผนงานโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานในพื้นที่ ๖๖ จังหวัด ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ แผนงานโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ภาค/จังหวัด		แผนงาน						
		รวม		ชั้นที่ ๑		ชั้นที่ ๒		ชั้นที่ ๓
		เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	
รวมทั้งสิ้น ๖๖ จังหวัด		๔๕,๐๐๐	๔,๖๒๕	๓๖,๐๐๐	๓,๖๐๐	๙,๐๐๐	๙๐๐	๑๒๕
ภาคเหนือ ๑๗ จังหวัด		๑๔,๐๐๐	๑,๔๓๖	๑๑,๒๐๐	๑,๑๒๐	๒,๘๐๐	๒๘๐	๓๖
๑	กำแพงเพชร	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๒	เชียงราย	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๓	เชียงใหม่	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๔	ตาก	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๕	นครสวรรค์	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๖	น่าน	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๗	พะเยา	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๘	พิจิตร	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๙	พิษณุโลก	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓

ภาค/จังหวัด		แผนงาน						
		รวม		ขั้นที่ ๑		ขั้นที่ ๒		ขั้นที่ ๓
		เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	
๑๐	เพชรบูรณ์	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๑๑	แพร่	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๒	แม่ฮ่องสอน	๑๕๐	๑๖	๑๒๐	๑๒	๓๐	๓	๑
๑๓	ลำปาง	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๑๔	ลำพูน	๔๐๐	๔๒	๓๒๐	๓๒	๘๐	๘	๒
๑๕	สุโขทัย	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๑๖	อุดรดิตถ์	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๗	อุทัยธานี	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		๒๑,๕๐๐	๒,๒๐๒	๑๗,๒๐๐	๑,๗๒๐	๔,๓๐๐	๔๓๐	๕๒
๑	กาฬสินธุ์	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๒	ขอนแก่น	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๓	ชัยภูมิ	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๔	นครพนม	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๕	นครราชสีมา	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๖	บึงกาฬ	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๗	บุรีรัมย์	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๘	มหาสารคาม	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๙	มุกดาหาร	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๐	ยโสธร	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๑๑	ร้อยเอ็ด	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๒	เลย	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๑๓	ศรีสะเกษ	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๔	สกลนคร	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๕	สุรินทร์	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๖	หนองคาย	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๑๗	หนองบัวลำภู	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๘	อำนาจเจริญ	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๑๙	อุดรธานี	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๒๐	อุบลราชธานี	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
ภาคกลาง		๖,๘๐๐	๗๐๓	๕,๔๔๐	๕๔๔	๑,๓๖๐	๑๓๖	๒๓
๑	กาญจนบุรี	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๒	จันทบุรี	๕๐๐	๕๒	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๒
๓	ฉะเชิงเทรา	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๔	ชลบุรี	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๕	ชัยนาท	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๖	ตราด	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑

ภาค/จังหวัด		แผนงาน						
		รวม		ขั้นที่ ๑		ขั้นที่ ๒		ขั้นที่ ๓
		เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เกษตรกร (ราย)
๗	ประจวบคีรีขันธ์	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๘	ปราจีนบุรี	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๙	เพชรบุรี	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๑๐	ระยอง	๕๐	๖	๔๐	๔	๑๐	๑	๑
๑๑	ราชบุรี	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๑๒	ลพบุรี	๑,๒๕๐	๑๒๘	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๕๐	๒๕	๓
๑๓	สระแก้ว	๕๐๐	๕๒	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๒
๑๔	สระบุรี	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๑๕	สุพรรณบุรี	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
ภาคใต้		๒,๗๐๐	๒๘๔	๒,๑๖๐	๒๑๖	๕๔๐	๕๔	๑๔
๑	กระบี่	๑๕๐	๑๖	๑๒๐	๑๒	๓๐	๓	๑
๒	ชุมพร	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๓	ตรัง	๓๐๐	๓๑	๒๔๐	๒๔	๖๐	๖	๑
๔	นครศรีธรรมราช	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๕	นราธิวาส	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๖	ปัตตานี	๕๐	๖	๔๐	๔	๑๐	๑	๑
๗	พังงา	๑๕๐	๑๖	๑๒๐	๑๒	๓๐	๓	๑
๘	พัทลุง	๒๐๐	๒๑	๑๖๐	๑๖	๔๐	๔	๑
๙	ภูเก็ต	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๑๐	ยะลา	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๑๑	ระนอง	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑
๑๒	สงขลา	๑๐๐	๑๑	๘๐	๘	๒๐	๒	๑
๑๓	สตูล	๕๐	๖	๔๐	๔	๑๐	๑	๑
๑๔	สุราษฎร์ธานี	๕๐๐	๕๑	๔๐๐	๔๐	๑๐๐	๑๐	๑

๑.๖.๒ งบประมาณโค รงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ รวมทั้งสิ้น ๓๙,๔๙๙,๐๖๐ บาท (สามสิบเก้าล้านสี่แสนเก้าหมื่นเก้าพัน-หกสิบบาทถ้วน) โดยตั้งจ่าย ณ ส.ป.ก. ส่วนกลาง ๒,๘๗๗,๖๘๐ บาท (สองล้านแปดแสนเจ็ดหมื่นเจ็ดพันหกกร้อยแปดสิบบาทถ้วน) และตั้งจ่าย ณ ส.ป.ก.จังหวัด ๓๖,๖๒๑,๓๘๐ บาท (สามสิบหกล้านหกแสนสองหมื่นหนึ่งพันสามกร้อยแปดสิบบาทถ้วน) รายละเอียดดังภาพที่ ๕

๑. ภาคเหนือ		๑๑,๒๗๑,๔๙๐	๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		๑๗,๓๑๒,๒๔๐	๓. ภาคกลาง		๕,๖๑๕,๓๒๖	๔. ภาคใต้		๒,๔๒๒,๓๒๔
๑)	กำแพงเพชร	๑,๐๐๘,๔๗๐	๑๘)	กาฬสินธุ์	๑,๐๐๘,๔๗๐	๓๘)	กาญจนบุรี	๑,๐๐๘,๔๗๐	๕๓)	กระบี่	๑๔๓,๔๓๘
๒)	เชียงราย	๑,๐๐๘,๔๗๐	๑๙)	ขอนแก่น	๑,๐๐๘,๔๗๐	๓๙)	จันทบุรี	๓๙๑,๗๓๐	๕๔)	ชุมพร	๑๗๕,๙๙๔
๓)	เชียงใหม่	๑,๐๐๘,๔๗๐	๒๐)	ชัยภูมิ	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๐)	ฉะเชิงเทรา	๑,๐๐๘,๔๗๐	๕๕)	ตรัง	๒๔๒,๕๔๖
๔)	ตาก	๒๔๒,๕๔๖	๒๑)	นครพนม	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๑)	ชลบุรี	๑๗๕,๙๙๔	๕๖)	นครศรีธรรมราช	๑๗๕,๙๙๔
๕)	นครสวรรค์	๑,๐๐๘,๔๗๐	๒๒)	นครราชสีมา	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๒)	ชัยนาท	๑๑๑,๑๖๒	๕๗)	นราธิวาส	๑๑๑,๘๘๒
๖)	น่าน	๑,๐๐๘,๔๗๐	๒๓)	บึงกาฬ	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๓)	ตราด	๑๗๕,๙๙๔	๕๘)	ปัตตานี	๗๙,๖๐๖
๗)	พะเยา	๒๔๒,๕๔๖	๒๔)	บุรีรัมย์	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๔)	ประจวบคีรีขันธ์	๓๗๙,๐๙๐	๕๙)	พังงา	๑๔๓,๔๓๘
๘)	พิจิตร	๒๔๒,๕๔๖	๒๕)	มหาสารคาม	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๕)	ปราจีนบุรี	๑๗๕,๙๙๔	๖๐)	พัทลุง	๑๗๕,๙๙๔
๙)	พิษณุโลก	๑,๐๐๘,๔๗๐	๒๖)	มุกดาหาร	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๖)	เพชรบุรี	๑๑๑,๖๔๒	๖๑)	ภูเก็ต	๑๑๑,๘๘๒
๑๐)	เพชรบูรณ์	๓๗๙,๐๙๐	๒๗)	ยโสธร	๓๗๙,๐๙๐	๔๗)	ระยอง	๗๙,๖๐๖	๖๒)	ยะลา	๑๑๑,๘๘๒
๑๑)	แพร่	๑,๐๐๘,๔๗๐	๒๘)	ร้อยเอ็ด	๑,๐๐๘,๔๗๐	๔๘)	ราชบุรี	๒๔๒,๕๔๖	๖๓)	ระนอง	๓๗๙,๐๙๐
๑๒)	แม่ฮ่องสอน	๑๔๔,๔๓๘	๒๙)	เลย	๑๗๕,๙๙๔	๔๙)	ลพบุรี	๑,๐๐๘,๔๗๐	๖๔)	สงขลา	๑๑๑,๘๘๒
๑๓)	ลำปาง	๓๗๙,๐๙๐	๓๐)	ศรีสะเกษ	๑,๐๐๘,๔๗๐	๕๐)	สระแก้ว	๓๙๑,๗๓๐	๖๕)	สตูล	๗๙,๖๐๖
๑๔)	ลำพูน	๓๒๒,๔๕๘	๓๑)	สกลนคร	๑,๐๐๘,๔๗๐	๕๑)	สระบุรี	๑๑๑,๘๘๒	๖๖)	สุราษฎร์ธานี	๓๗๙,๐๙๐
๑๕)	สุโขทัย	๒๔๒,๕๔๖	๓๒)	สุรินทร์	๑,๐๐๘,๔๗๐	๕๒)	สุพรรณบุรี	๒๔๒,๕๔๖			
๑๖)	อุตรดิตถ์	๑,๐๐๘,๔๗๐	๓๓)	หนองคาย	๓๗๙,๐๙๐						
๑๗)	อุทัยธานี	๑,๐๐๘,๔๗๐	๓๔)	หนองบัวลำภู	๑,๐๐๘,๔๗๐						
			๓๕)	อำนาจเจริญ	๒๔๒,๕๔๖						
			๓๖)	อุดรธานี	๑,๐๐๘,๔๗๐						
			๓๗)	อุบลราชธานี	๑,๐๐๘,๔๗๐						

ภาพที่ ๕ งบประมาณโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

บทที่ ๒

ขั้นตอนในการดำเนินโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

๒.๑ ประเด็นการพัฒนาแบบมุ่งเป้าในการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

กรอบในการดำเนินงานขับเคลื่อนด้วยรูปแบบวนเกษตรตามภูมิสังคมและแต่ละภูมิภาคเพื่อตอบโจทย์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินนำร่องการประกอบการวนเกษตรและขยายผลสู่เกษตรกรใน ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. การสร้างความหลากหลายของพันธุกรรมในระบบวนเกษตร

๒. การใช้ประโยชน์จากต้นไม้ (เช่น เนื้อไม้ กิ่งไม้ ฯลฯ)

๓. การสร้างคุณค่าและความหลากหลายของวนผลิตภัณฑ์

๔. การจัดการตลาดและเชื่อมโยงกิจการเกี่ยวเนื่อง (เช่น ธนาคารต้นไม้ คาร์บอนเครดิต หลักประกันจากไม่มีค่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร/นิเวศ ตลาดชุมชน ฯลฯ) รายละเอียดดังภาพที่ ๕

ภาพที่ ๕ ประเด็นการพัฒนาแบบมุ่งเป้า

๒.๒ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ

เกษตรกรชั้น ๑-๒ รับสมัคร วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนรายแปลง พัฒนาความรู้ สนับสนุนการปฏิบัติปรับเปลี่ยนส่วนเกษตร และการจัดการผลผลิตถึงตลาด ติดตามสนับสนุน ประเมินการเปลี่ยนแปลงแบบมีส่วนร่วมตลอดจนพัฒนาและยกระดับเกษตรกรชั้น ๒ ให้เป็นครุต้นแบบในปีถัด ๆ ไปโดยมีครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นพี่เลี้ยง และเกษตรกรชั้น ๓ จัดทำแผนพัฒนาชุมชนและนำเสนอแผนต่อชุมชน ณ ร่วมกำหนดแผนพัฒนาตนเอง พัฒนาต่อยอดความรู้ การเป็นผู้นำการถ่ายทอด สนับสนุนการปฏิบัติต้นน้ำ - ปลายน้ำ เพิ่มมูลค่าทรัพยากรชีวภาพ จัดการความรู้ ร่วมกำหนดเป้าหมายขยายผล/แนวทางพัฒนา/วิธีการติดตามประเมินตนเองของเกษตรกร และดำเนินการศูนย์ขยายพันธุ์พืช นอกจากนี้ มีการสนับสนุนการจัดงาน/ออกร้าน/ส่งเสริมช่องทางการตลาดแสดงศักยภาพในการขับเคลื่อนวนเกษตรโดยการจัดแสดงสินค้าควบคู่กับนิทรรศการความรู้ รายละเอียดดังภาพที่ ๖

ภาพที่ ๖ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ

๒.๓ กรอบแนวคิดโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ภาพที่ ๗ กรอบแนวคิดการดำเนินงานโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๒.๔ Road Map โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

Road Map กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ภาพที่ ๘ Road Map โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๒.๕ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๕.๑ เกษตรกรรายใหม่ (ขั้นที่ ๑) เกษตรกรทำเกษตรเชิงเดี่ยว: ไม้ยืนต้น พืชสวน ข้าว พืชไร่ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด พัฒนาความรู้เกษตรกรให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่สวนเกษตร

๒.๕.๒ ต้นแบบสวนเกษตรรุ่นใหม่ (ขั้นที่ ๒) เกษตรกร/กลุ่มเริ่มต้นสวนเกษตรและเกษตรยั่งยืนรูปแบบอื่น/มีป่าหัวไร่ปลายนา หรือคัดเลือกจากเกษตรกรในขั้นที่ ๑ ที่เคยดำเนินการในระหว่างปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ หรือ เกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบอื่น หรือ เครือข่ายครูต้นแบบสวนเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการยกระดับเป็นครูต้นแบบสวนเกษตร

๒.๕.๓ ครูต้นแบบสวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน (ขั้นที่ ๓) คัดเลือกจากครูต้นแบบจากปีที่ผ่านมา หรือจากขั้นที่ ๒ ต้นแบบสวนเกษตรรุ่นใหม่หรือเกษตรกรที่ทำสวนเกษตรแต่ยังไม่มีเครือข่าย

๒.๖ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๒.๖.๑ ส.ป.ก.ส่วนกลาง ในการเตรียมการก่อนเริ่มปีงบประมาณใหม่นั้นต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกษตรกร/พื้นที่เป้าหมาย พัฒนาระบบฐานข้อมูลสวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ประสาน ส.ป.ก.จังหวัด เพื่อรวบรวมและใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนงานและงบประมาณ เตรียมข้อมูลความรู้ทางวิชาการ แนวทางการดำเนินงานโครงการ และสื่อต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเป้าหมาย รวมทั้งเตรียมกลไกกำกับ ขับเคลื่อน ติดตาม สนับสนุน และมีการดำเนินการตามแผนงาน ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานมีรายละเอียด ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินงานของ ส.ป.ก. ส่วนกลาง

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
๑	แจ้งแผนการดำเนินงานโครงการและการโอนขยายเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ม.ค. ๖๗
๒	จัดส่งคู่มือการดำเนินงานโครงการและแบบฟอร์มที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน	ม.ค. ๖๗
๓	จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินงาน งบประมาณที่จัดสรร และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้เกี่ยวข้อง	ม.ค. ๖๗
๔	ประสานกับ ส.ป.ก.จังหวัด ในการดำเนินการบันทึกข้อมูลเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ในระบบ Google Sheet และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หากข้อมูลไม่ถูกต้อง แจ้ง ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการแก้ไขข้อมูล	ก.พ.-มี.ค.๖๗
๕	ติดตามผลการดำเนินงานโครงการและการเบิกจ่ายงบประมาณไตรมาส ๒ โดยการลงพื้นที่ หรือ ผ่านระบบ Zoom Meeting หรือ Line	ม.ค.-มี.ค. ๖๗
๖	ประสานกับ ส.ป.ก.จังหวัด ให้ดำเนินการบันทึกข้อมูลเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ในระบบ Google Sheet และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หากข้อมูลไม่ถูกต้อง แจ้ง ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการแก้ไขข้อมูล	เม.ย.-พ.ค. ๖๗

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
๗	สนับสนุนการจัดงาน/ออกร้าน/ส่งเสริมช่องทางการตลาด	ม.ค.-ส.ค. ๖๗
๘	วิเคราะห์และประมวลผลเพื่อสรุปตามตัวชี้วัดที่กำหนด (รอบที่ ๑)	มี.ค. ๖๗
๙	ติดตามผลการดำเนินงานเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมและการเบิกจ่ายงบประมาณไตรมาส ๓ โดยการลงพื้นที่ หรือ ผ่านระบบ Zoom Meeting หรือ Line	เม.ย.-มิ.ย. ๖๗
๑๐	ขออนุมัติและจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การสร้างและพัฒนาศักยภาพไม่มีค่าในเชิงเศรษฐกิจ” ให้แก่ครุต้นแบบวนเกษตรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด	พ.ค. ๖๗
๑๑	ขออนุมัติและจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การสร้างและพัฒนาเครือข่ายวนเกษตรให้สอดคล้องกับภูมิสังคมในเขตปฏิรูปที่ดิน” ให้แก่ครุต้นแบบวนเกษตรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด	พ.ค. ๖๗
๑๒	ประสานกับ ส.ป.ก.จังหวัด ให้ดำเนินการบันทึกข้อมูลเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ครุต้นแบบวนเกษตร และตัวชี้วัดโครงการ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ในระบบ Google Sheet และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หากข้อมูลไม่ถูกต้อง แจ้ง ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการแก้ไขข้อมูล	ก.ค.-ส.ค. ๖๗
๑๓	ติดตามผลการดำเนินงานเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและการเบิกจ่ายงบประมาณไตรมาส ๔ โดยการลงพื้นที่ หรือ ผ่านระบบ Zoom Meeting หรือ Line	ก.ค.-ก.ย. ๖๗
๑๔	สรุปและถอดบทเรียนผลการดำเนินงานโครงการ	ส.ค.-ก.ย. ๖๗
๑๕	วิเคราะห์และประมวลผลเพื่อสรุปตามตัวชี้วัดที่กำหนด (รอบที่ ๒)	ก.ย. ๖๗
๑๖	จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร	ก.ย. ๖๗

๒.๖.๒ ส.ป.ก.จังหวัด ในการเตรียมการจะมีวางแผนงานและงบประมาณเพื่อเสนอ ส.ป.ก. ส่วนกลาง จากนั้นการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และรับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จากนั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกษตรกร/พื้นที่เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนพัฒนารายแปลง ร่วมกับการศึกษา/เตรียมข้อมูล ความรู้ทางวิชาการ แนวทางปฏิบัติการดำเนินโครงการ และสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบวนเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเกษตรกรเป้าหมาย ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและนำเสนอแผนต่อชุมชน จัดทำแผนพัฒนาชุมชนและนำเสนอแผนต่อชุมชน เข้าร่วมกระบวนการในการเตรียมกลไกกำกับ ขับเคลื่อน ติดตาม สนับสนุน และมีการดำเนินการตามแผนงาน ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานมี ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๓ ขั้นตอนการดำเนินงานของ ส.ป.ก.จังหวัด

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
๑	ร่วมรับฟังการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ ทำความเข้าใจโครงการ/แนวทางปฏิบัติการดำเนินงาน รับทราบแผนงานและงบประมาณที่ได้รับ	ม.ค. ๖๗

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
๒	ประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกร (ข้อมูลรายบุคคล ข้อมูลแปลงที่ดิน รายได้/รายจ่ายก่อนเข้าร่วมโครงการ และข้อมูลอื่น ๆ) โดยเลือกเกษตรกร เป้าหมายจาก <u>ขั้นที่ ๑ เกษตรกรรายใหม่</u> เกษตรกรที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยวและสนใจปรับเปลี่ยนสู่สวนเกษตร <u>ขั้นที่ ๒ ต้นแบบสวนเกษตรรุ่นใหม่</u> เกษตรกรขั้นที่ ๑ ที่เคยดำเนินการในระหว่างปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ หรือ เกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบอื่น หรือ เครือข่ายครูต้นแบบสวนเกษตร <u>ขั้นที่ ๓ ครูต้นแบบสวนเกษตร</u> คัดเลือกจากครูต้นแบบจากปีที่ผ่านมา หรือจากขั้นที่ ๒ ต้นแบบสวน เกษตรรุ่นใหม่หรือเกษตรกรที่ทำสวนเกษตรแต่ยังไม่มีเครือข่าย	ก.พ. ๖๗
๓	จัดทำรายละเอียดโครงการและงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรเสนอต่อ ปฎิรูปที่ดินจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัด	ก.พ. ๖๗
๔	วิเคราะห์และสรุปความต้องการในการสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการ ผลิต และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการอบรมร่วมกับเกษตรกร	ก.พ. ๖๗
๕	จัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและขออนุมัติโครงการ	ก.พ. ๖๗
๖	ผู้รับผิดชอบโครงการและครูต้นแบบสวนเกษตรเข้าร่วมการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การสร้างและพัฒนาศักยภาพไม่มีค่าในเชิง เศรษฐกิจ”	พ.ค. ๖๗
๗	ผู้รับผิดชอบโครงการและครูต้นแบบสวนเกษตรเข้าร่วมการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การสร้างและพัฒนาเครือข่ายสวนเกษตร ให้สอดคล้องกับภูมิสังคมในเขตปฏิรูปที่ดิน”	พ.ค. ๖๗
๘	ดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ/ศึกษาดูงานและประเมินผลการ ฝึกอบรม/ความรู้ที่เกษตรกรได้รับการพัฒนา ขั้นที่ ๑ - ๓ โดยมีแนวทาง ในการฝึกอบรมให้เกษตรกร ดังนี้ <u>๘.๓ ขั้นที่ ๓ ครูต้นแบบสวนเกษตร</u> (๑) จัดทำเวทีฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนใน การขับเคลื่อนสวนเกษตรเกิดแผนในการพัฒนาชุมชนและพัฒนาศักยภาพ ครูต้นแบบในการขับเคลื่อนสวนเกษตร (๒) เติมความรู้และขยายผลสู่เกษตรกรเกี่ยวกับการทำสวนเกษตร กลไก ในการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล และการเป็นวิทยากร (๓) จัดตั้งกลุ่มขับเคลื่อนในการพัฒนาต่อยอดและเตรียมความพร้อม สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ขยายผล เช่น ศูนย์เพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ (๔) สนับสนุนการจัดงาน/ออกร้าน/ส่งเสริมช่องทางทางการตลาดแสดง ศักยภาพในการขับเคลื่อนสวนเกษตรโดยการจัดแสดงสินค้าควบคู่กับ นิทรรศการความรู้	ก.พ.-มิ.ย. ๖๗

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
	<u>๘.๒ ขั้นที่ ๒ ต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่</u> (๑) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการวนผลิตภัณฑ์ จากผลผลิตในแปลง เพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ พัฒนาทักษะการเป็นกลไกในชุมชนร่วมกับครุต้นแบบในการติดตาม เพื่อช่วยแก้ไขปัญา ให้คำปรึกษา และสนับสนุนเกษตรกรในการปฏิบัติระดับแปลง การเพาะขยายพันธุ์พืช/สัตว์ (+แมลง)/ประมง (๒) สนับสนุนต่อยอดแปลงวนเกษตรเพื่อสร้างความหลากหลาย (๓) จัดเวทีของชุมชนร่วมกับครุต้นแบบในการติดตาม สรุป การประเมินผล <u>๘.๑ ขั้นที่ ๑ เกษตรกรรายใหม่</u> (๑) สำรวจ/วิเคราะห์ข้อมูลรายแปลงและความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ พื้นที่ ความรู้พื้นฐาน แรงงาน ความรู้ เป็นต้น (๒) สนับสนุนการพัฒนาความรู้และปรับแนวคิดเกษตรกร ได้แก่ ความรู้ในเวทีเกษตรในการเกื้อกูลกันระหว่างดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ ภูมิสังคมพันธุ์กรรมพืช/สัตว์/ประมง หลักการป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง นวัตกรรมหลุมพอเพียง สวนยาง/สวนปาล์มยั่งยืน ป่าครอบครัว การปลูกไม้หลายระดับ การเพิ่มความหลากหลายในแปลง เป็นต้น (๓) สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากับครุต้นแบบและเจ้าหน้าที่ ในระดับแปลง โดยให้เกษตรกรวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์พื้นที่ ประเมินความต้องการ เลือกรูปแบบวนเกษตรตามความเหมาะสมของพื้นที่และเกษตรกร	
๙	บันทึกข้อมูลเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการและรายงานผลเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม ตามแบบฟอร์มที่กำหนดในระบบ Google Sheet (ภาพแปลง ข้อมูลรายบุคคล ข้อมูลแปลงที่ดิน รายได้/รายจ่ายก่อนเข้าร่วมโครงการ และข้อมูลอื่น ๆ) และดำเนินการแก้ไขตามข้อคิดเห็นของ ส.ป.ก. ส่วนกลาง	ก.พ.-มิ.ย.๖๗
๑๐	จัดทำสรุปผลการดำเนินงานไตรมาส ๒ เสนอเลขาธิการ ส.ป.ก.	มี.ค. ๖๗
๑๑	จัดเตรียม/จัดหา/สนับสนุนพันธุ์ไม้ และวัสดุโฆษณาและเผยแพร่ ดังนี้ <u>ขั้นที่ ๑ เกษตรกรรายใหม่ และ ๒ ต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่</u> - พันธุ์ไม้ (ร้อยละ ๙๐ ของงบประมาณต่อไร่) แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน เช่น ๑) ร้อยละ ๒๕ ปลูกไม้มีค่า ๕๘ ชนิด ๒) ร้อยละ ๒๕ ปลูกไม้ใช้สอย ๓) ร้อยละ ๕๐ ปลูกพืชอาหาร สมุนไพร และพืชอื่น ๆ ในระบบวนเกษตร - วัสดุอื่น (ร้อยละ ๑๐ ของงบประมาณต่อไร่) ในการปลูก การขยายพันธุ์ เช่น วัสดุเพาะกล้า ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพ <u>ขั้นที่ ๓ ครุต้นแบบวนเกษตร</u> - วัสดุในการเพาะขยายพันธุ์พืช/สัตว์/ประมง เพื่อใช้ในการรวมกลุ่มเพาะขยายพันธุ์ให้ทันกับฤดูกาลผลิตของเกษตรกร	เม.ย.-มิ.ย. ๖๗

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา
	- จัดทำเอกสาร/สื่อ/ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ครุต้นแบบวนเกษตร	
๑๒	ประสานเกษตรกรในการเตรียมพื้นที่ปลูก	พ.ค.-ก.ค. ๖๗
๑๓	ขับเคลื่อนแผนงานครุต้นแบบในการรวมกลุ่มเพื่อเพาะขยายพันธุ์พืช รวมทั้งจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ครุต้นแบบเพื่อขยายผลองค์ความรู้	ม.ค.-เม.ย. ๖๗
๑๔	ติดตามผลการดำเนินงานพร้อมทั้งเก็บข้อมูลที่จำเป็น (รายได้/รายจ่าย หลังเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมของกลุ่ม การนำความรู้ไปใช้ จำนวนพื้นที่ปรับเปลี่ยน ผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ และข้อมูลอื่น ๆ)	มิ.ย.-ส.ค. ๖๗
๑๕	ดำเนินการบันทึกข้อมูลเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ในระบบ Google Sheet (ภาพแปลง ข้อมูลบุคคล ข้อมูลที่ดิน รายได้/รายจ่ายหลังเข้าร่วมโครงการ ชนิดพันธุ์ไม้ที่สนับสนุน และข้อมูลอื่น ๆ) และดำเนินการแก้ไขตามข้อคิดเห็นของ ส.ป.ก. ส่วนกลาง	ก.ค.-ส.ค. ๖๗
๑๖	ร่วมกับ ส.ป.ก. ส่วนกลาง ในการสรุปและถอดบทเรียนผลการดำเนินงานโครงการ	ส.ค.-ก.ย. ๖๗
๑๗	จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งภาพถ่ายในรูปแบบเล่มรายงาน เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นลายลักษณ์อักษร	ก.ย. ๖๗

๒.๖.๓ ประสานเกษตรกรในการเตรียมพื้นที่ ปลูกกล้าไม้ ตามที่ได้สำรวจไว้ และดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กัฤดูกาลปลูกไม้ที่เหมาะสมของแต่ละภูมิภาค เพื่อความอยู่รอดของต้นไม้ที่ปลูก

๒.๖.๔) เข้าร่วมกิจกรรมที่ ส.ป.ก. ส่วนกลาง และภาคีต่าง ๆ จัดขึ้น เช่น การฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์การจัดงาน ออกร้าน ส่งเสริมช่องทางการตลาด หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ ส.ป.ก.ส่วนกลาง และภาคีต่าง ๆ (รัฐ เอกชน องค์กรมหาชน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน เป็นต้น) จัดขึ้น

๒.๖.๕) สรุปบทเรียน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

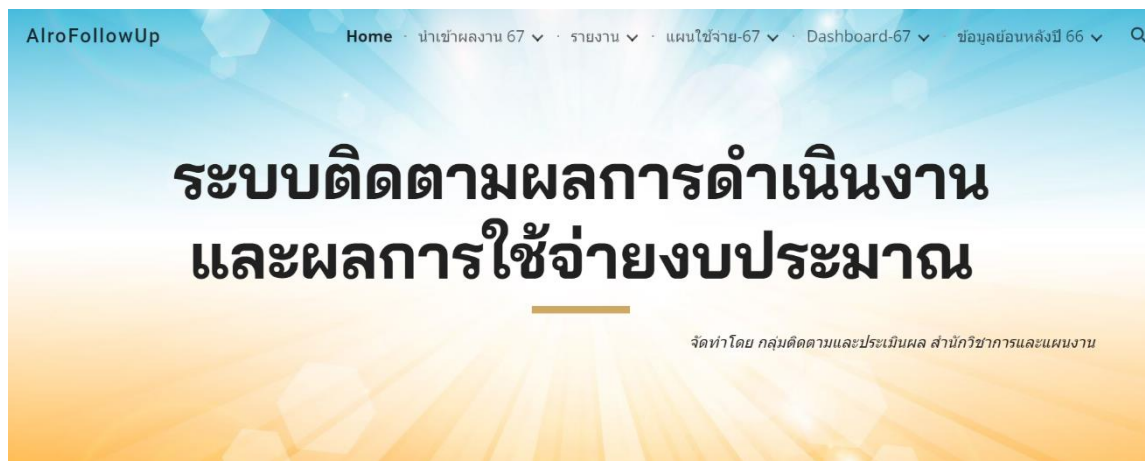
(๑) ร่วมกับ ส.ป.ก.ส่วนกลาง และเกษตรกรลงพื้นที่ติดตาม สรุป และถอดบทเรียนจากครุต้นแบบวนเกษตรและสนับสนุนครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน/กิจกรรมการปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง

(๒) ร่วมกับ ส.ป.ก. ส่วนกลาง และเกษตรกรในพื้นที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินการโครงการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานต่อไป

๒.๖.๖ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ เทคโนโลยี และการดำเนินงานระบบวนเกษตร การจัดทำสื่อ/สิ่งพิมพ์/วัสดุ/ครุภัณฑ์ในการโฆษณาและเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ

๒.๗ การรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

๑. รายงานผลการดำเนินโครงการผ่านระบบติดตามผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณของสำนักวิชาการและแผนงาน ดังภาพที่ ๙ (<https://sites.google.com/kkumail.com/followalro๖๖/home?authuser=๐>)

ภาพที่ ๙ ระบบติดตามผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ

๒. รายงานข้อมูลเกษตรกรกรก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการ ครุต้นแบบวนเกษตร และตัวชี้วัดโครงการตามแบบฟอร์มที่กำหนด ในระบบ Google Sheet ดังภาพที่ ๑๐

FileEditViewInsertFormatData

HomeInsertReferencesSendToBackSendToFront

FontParagraphBackground

TableLayout

WindowHelp

FontColorBackground

FontStyle

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

FontColorBackground

ภาพที่ ๑๐ รายงานข้อมูลเกษตรกรกรก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการ

๒.๘ ผู้รับผิดชอบโครงการและเบิกจ่ายงบประมาณ

- ๒.๘.๑ นายวิทยา คำภูแสน ผู้อำนวยการกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ๐๒-๒๗๑-๑๔๓๒
- ๒.๘.๒ นายพร แสนหล้า นักวิชาการปฎิรูปที่ดินชำนาญการ ๐๒-๒๗๑-๑๔๓๒

๒.๙ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

๒.๙.๑ เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการผลิตสู่ระบบวนเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศในแปลงเกษตรกรรม สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมในแต่ละภูมิภาค และพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

๒.๙.๒ เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านการจัดการผลผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร

๒.๙.๓ เกษตรกรสามารถพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการรวมเกษตรกรให้สามารถพัฒนาคุณภาพของสินค้า สร้างตราสินค้าให้มีความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภค

๒.๙.๔ นิเวศเกษตรในแปลงของเกษตรกรและสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น และเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

๒.๑๐ การติดตาม ประเมินผล และตัวชี้วัดโครงการ

๒.๑๐.๑ การติดตามและประเมินผล

๑) เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด ๖๖ จังหวัด รายงานผลการดำเนินงานในระบบรายงานแผนงานผลงานประจำเดือนผ่านทาง Google Sheet

๒) เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ส่วนกลาง (สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี และสำนักวิชาการและแผนงาน) รายงานผลการดำเนินงานในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR)

๓) ส.ป.ก. ส่วนกลาง ลงพื้นที่ติดตาม ประเมินผล และการถอดบทเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ปรับปรุงงานและวางแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการในลำดับต่อไป

๒.๑๐.๒ ตัวชี้วัด

๑) เชิงปริมาณ: พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมเป็นระบบวนเกษตร จำนวน ๔๕,๐๐๐ ไร่

๒) เชิงคุณภาพ:

๒.๑) เกษตรกรชั้นที่ ๑ แผนงานเกษตรกรรายใหม่ (๑) ร้อยละ ๗๐ ของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ (๒) ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ส่งเสริม ชั้นที่ ๑ ที่มีการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบวนเกษตร

๒.๒) เกษตรกรชั้นที่ ๒ แผนงานสร้างต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่: ร้อยละ ๖๐ ของเกษตรกร (ชั้นที่ ๒) มีรายได้เงินสดสุทธิ ครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓

๓.๒ หลักการปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่างและการปลูกไม้ ๕ ระดับ

การปลูกป่า 5 ระดับ

พระราชดำริการพัฒนาป่าไม้ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการผสมผสาน การอนุรักษ์ ดิน น้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับความต้องการด้านเศรษฐกิจ

ป่า 3 อย่าง

- 1. ป่าไม้ใช้สอย**
ไม้โตเร็ว สำหรับใช้ในครัวเรือน เช่น สะเดา ไม้ไผ่
- 2. ป่าไม้กินได้**
ไม้ผล เช่น มะม่วง และผักกินใบ
- 3. ป่าไม้เศรษฐกิจ**
ไม้ที่ปลูกไว้ขาย เช่น ไม้สัก

ประโยชน์ 4 อย่าง

- 1. ป่าไม้ใช้สอย**
นำมาสร้างบ้าน ทำดอกสตั้ว ต่ามจอบเสียม หรือกระทั่งใช้เป็นเชื้อเพลิง
- 2. ป่าไม้กินได้**
นำมาเป็นอาหาร และเป็นยาสมุนไพร
- 3. ป่าไม้เศรษฐกิจ**
เป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือน สามารถนำมาจำหน่ายได้
- 4. ประโยชน์ในการช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ**
ช่วยสร้างสมดุลของระบบนิเวศ

พออยู่

พอกิน

พอใช้

พอร่มเย็น

ไม้สูง

ไม้กลาง

ไม้เตี้ย

ไม้เลื้อยเลื้อยดิน

ไม้หัวใต้ดิน

ป่า 5 ระดับ

ที่มา: ฐานข้อมูล - www.google.com
 ออก : มกราคม ๒๐๑๖
 (สำนักงานพัฒนาทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ) 2562

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี
 กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาฟาร์มปศุสัตว์

ที่มา: กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม, ๒๕๖๕
 ภาพที่ ๑๒ หลักการปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่างและการปลูกไม้ ๕ ระดับ

(อาทิตยา พองพรหม และคณะ, ๒๕๖๐) การปลูกไม้ ๓ อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้ ไม้เศรษฐกิจ จะให้ประโยชน์ ๔ ประการ คือ ไม้ใช้สอยและเศรษฐกิจ ไม้ฟืน ไม้กินได้และประการสุดท้าย คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย ซึ่งประเภทไม้ ๓ อย่างที่เหมาะสมแก่การปลูกนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเน้นให้ใช้พันธุ์ไม้ ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เพราะเป็นไม้ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดี มีลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่อยู่แล้ว ไม่เป็นการเสี่ยงต่อภาวะการรอดตายและการเจริญเติบโต เป็นที่รู้จักของราษฎรในท้องถิ่นอย่างดี ประเภทของป่า ๓ อย่าง และการใช้ประโยชน์ ๔ อย่าง และแนวทางปฏิบัติสรุปได้ ดังนี้

๑) ป่า ๓ อย่าง ได้แก่

(๑) ไม้ใช้สอย ไม้สำหรับใช้ก่อสร้าง ทำเครื่องมือเครื่องใช้ ต่าง ๆ เช่น ไม้ไผ่ ไม้โตเร็ว ไม้เนื้อแข็ง ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

(๒) ไม้กินได้ คือ ไม้ผล พืชผักที่ใช้เป็นอาหาร รวมถึงสมุนไพรชนิดต่าง ๆ

(๓) ไม้เศรษฐกิจ คือ ไม้ที่ปลูกไว้ขาย เช่น ไม้ผล ไม้ขายเนื้อ เช่น สัก เป็นต้น

๒) ประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่

(๑) ประโยชน์ในการเป็นไม้ใช้สอย โดยนำมาสร้างบ้าน ทำเล้าเปิด เล้าไก่ ค้ำจอบ/เสียม ทำหัตถกรรม หรือเป็นไม้ฟืนในการหุงต้ม

(๒) ประโยชน์ในการเป็นอาหาร ทั้งพืชกินใบ กินผล กินหัว และเป็นยาสมุนไพร

(๓) ประโยชน์ในการเป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือน เป็นพืชที่สามารถนำมาจำหน่ายได้ ซึ่งควรปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาตกต่ำและไม่แน่นอน

(๔) ประโยชน์ในการช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ ช่วยสร้างสมดุลของระบบนิเวศ ช่วยปกป้องผิวดินให้ชุ่มชื้น ดูดซับน้ำฝน และค่อย ๆ ปลดปล่อยความชื้นสู่แปลงเกษตรกรรม

ทั้งนี้ การปลูกอาจใช้เทคนิคการปลูกพืช ๕ ระดับ ตามระดับชั้นความสูงของต้นไม้ และระบบนิเวศของป่า ดังนี้

๑) ไม้ระดับสูง เช่น ตะเคียน ยางนา มะค่าโมง สะตอ มะพร้าว เป็นต้น

๒) ไม้ระดับกลาง เช่น ผักหวาน ตัว พลุ กำลังเสือโคร่ง กล้วย เป็นต้น

๓) ไม้พุ่มเตี้ย เช่น ผักหวานบ้าน มะนาว พริกไทย ย่านาง เสาวรส เป็นต้น

๔) ไม้เลื้อยดิน เช่น หน้าวัว ผักเสี้ยน มะเขือเทศ สะระแหน่ เป็นต้น

๕) ไม้หัวใต้ดิน เช่น ข่า ตะไคร้ ขมิ้น ไพล ผือก มัน บุก กลอย เป็นต้น

การปลูกป่า ๓ อย่าง มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

๑) การปลูกช่วงแรกควรเลือกปลูกไม้เบิกนำ เช่น แค มะรุม สะเดา กล้วย อ้อย ไม้ ข้าว และพืชผัก เพราะเป็นอาหารไม้ใช้สอยที่โตและให้ผลผลิตเร็ว สามารถคลุมดินลดดูดซับความชุ่มชื้น ทั้งนี้ ควรเน้นปลูกพืชกินได้ที่โตเร็ว เพื่อเป็นแหล่งอาหารและไม้ใช้สอย

๒) ปลูกไม้เพื่อที่อยู่อาศัย หรือไม้เศรษฐกิจขนาดใหญ่ หรือไม้ระดับสูงควรปลูกในปีที่ ๒

๓) ไม้สมุนไพร ส่วนใหญ่จะเป็นไม้พุ่มเตี้ย ไม้เลื้อยดิน และไม้หัวใต้ดิน มักจะเจริญเติบโตได้ดีในที่ร่มหรือร่มรำไร

๔) นาข้าวควรเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถให้ผลผลิตเพียงพอตลอดปี

๕) ควรขุดร่องน้ำขนาดเล็กเพื่อเก็บน้ำและความชุ่มชื้นแก่ต้นไม้ และสามารถใช้เลี้ยงปลาเพื่อเป็นอาหาร และหมุนเวียนน้ำไปสู่อบوابขนาดใหญ่

๓.๓ นวัตกรรมหลุมพอเพียง

หลุมพอเพียง เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นโดย พระมหาสุภาพ พุทธวิริโย เจ้าคณะตำบลจุมจัง ศูนย์พัฒนาคุณธรรม จ.กาฬสินธุ์ วัดบ้านคำ หมู่ ๖ บ้านโคกกลาง ต.จุมจัง อ.ภูผามาศ จ.กาฬสินธุ์ เมื่อประมาณปี ๒๕๕๒ หลุมพอเพียง คือ การปลูกพืชในหลุม ที่เตรียมดินโดยใช้ เศษวัสดุ เช่น ฟางข้าว เศษใบไม้ ปุ๋ยคอก ใส่ลงไปแล้วกลบด้วยดินเป็นชั้น ๆ ปลูกหญ้าแฝกรอบหลุม ปลูกกล้วยตรงกลางเพื่อเป็นพี่เลี้ยง และปลูกพืชแบบหลากหลายชนิด หลายประเภท ในหลุมเดียวกัน เพื่อลดภาระการรดน้ำ การให้ปุ๋ย และใช้หลักการเกื้อกูลกัน ของพืชแต่ละชนิดในการป้องกันการทำลายของแมลงศัตรูพืชหลุมพอเพียง มีขนาด กว้างประมาณ ๘๐-๑๐๐ เซนติเมตร

ปลูกอะไรในหลุมพอเพียง

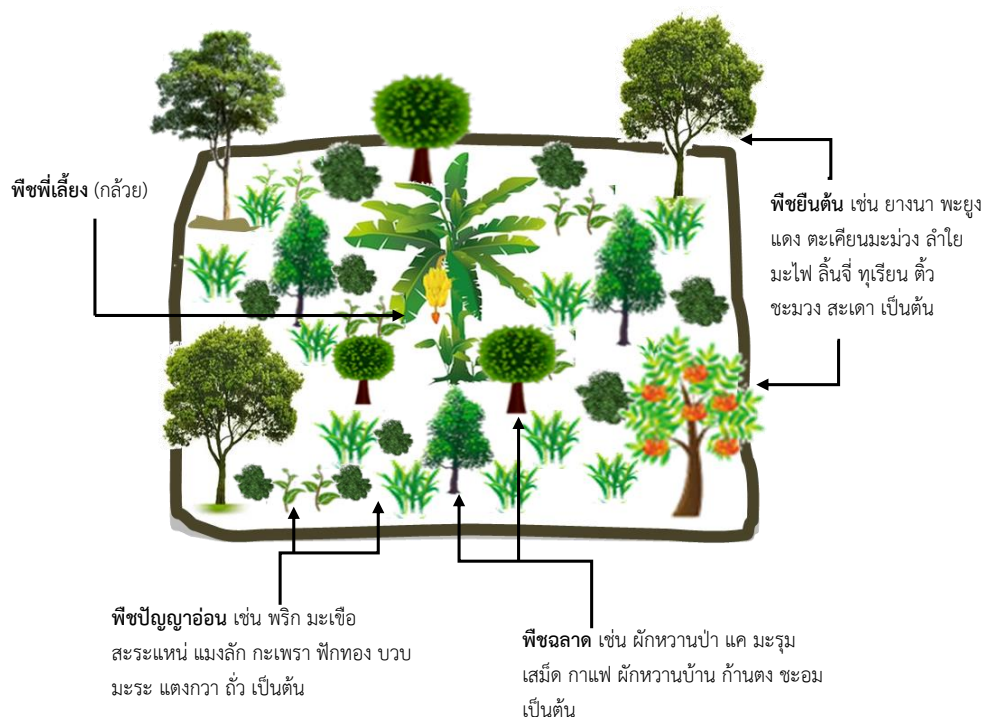
๑. พืชพี่เลี้ยง เป็นพืชที่ให้ร่มเงา เก็บความชื้น เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม ควรปลูกทางทิศตะวันตก เพราะช่วยบังแสงช่วงบ่ายที่อากาศร้อนจัด

๒. พืชฉลาด เป็นพืชข้ามปี เก็บผลผลิตได้นานพอสมควร เช่น ชะอม ผักหวาน มะละกอ ผักตบชวา ผักเม็ก เริ่มเก็บกินได้ตั้งแต่ ๑ เดือน

๓. พืชปัญญาอ่อน หรือ พืชรายวัน เป็นกลุ่มพืชล้มลุก ปลูกง่าย ตายเร็ว ต้องคอยปลูกใหม่ ดูแลรดน้ำทุกวัน เก็บผลผลิตได้เร็ว และได้ทุกวัน เช่น พริก มะเขือ กะเพรา โหระพา ตะไคร้ ข่า ฟักทอง แตงกวา ผักบุ้งจีน ฯลฯ เริ่มเก็บกินได้ตั้งแต่ ๑๕ วัน

๔. พืชบำนาญ เป็นพืชยืนต้น เก็บกิน เก็บขายได้ระยะยาว เช่น ขนุน มะม่วง มะนาว กระท้อน เงาะทุเรียน มังคุด ยางพารา เป็นต้น ในหลุมหนึ่งควรเลือกปลูกแค่ประเภทเดียว

๕. พืชมรดก เป็นกลุ่มไม้ใช้สอยที่อายุยืน เก็บไว้เป็นมรดกได้ เช่น ประดู่ ลักทอง ยางนา สะเดา พะยูง ชิงชัน ไม้กลุ่มนี้เป็นไม้ใหญ่ ควรปลูกฝังตรงข้ามกับต้นกล้วย (อาทิตยา พองพรหม และคณะ, ๒๕๕๘)

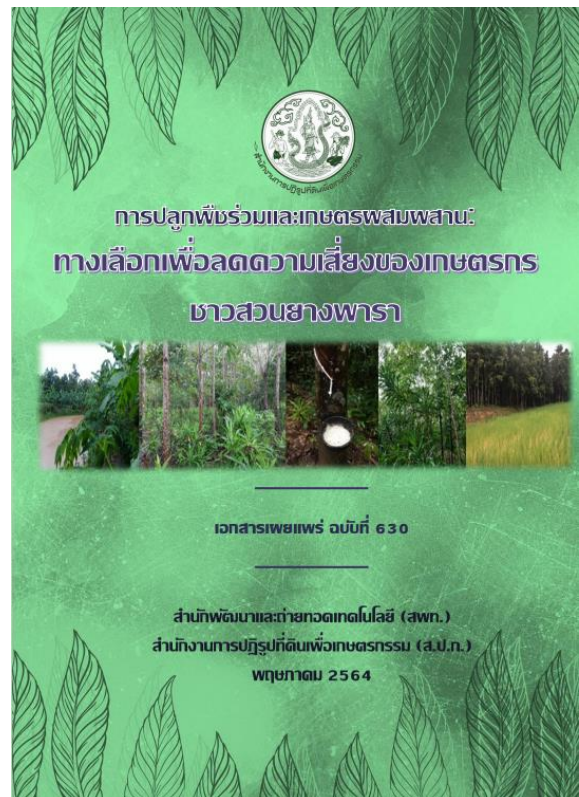
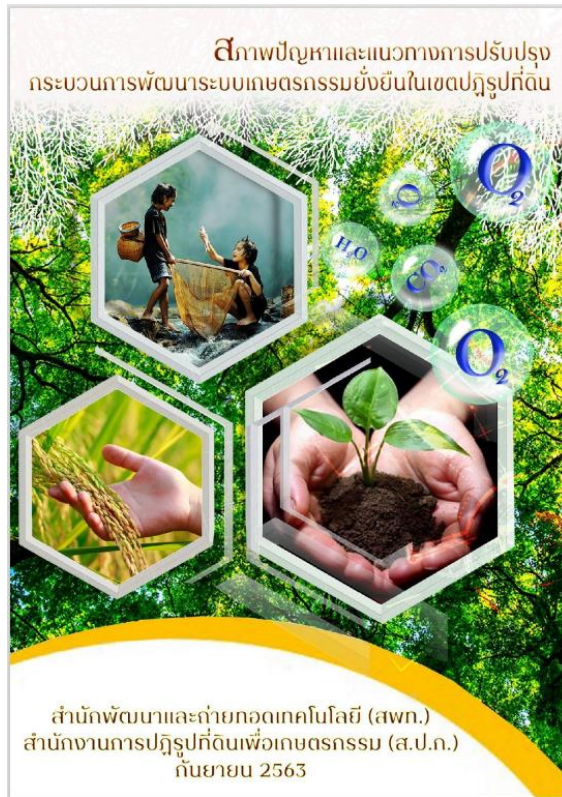

ที่มา: อาทิตยา พองพรหม, ๒๕๖๕

ภาพที่ ๑๓ แสดงตัวอย่างพืชในหลุมพอเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๔ องค์ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

เอกสาร/ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวนเกษตรและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารงานวิชาการ/วิจัย/เผยแพร่ อินโฟกราฟฟิกความรู้เกี่ยวกับวนเกษตร และ อื่นๆ ดังนี้

ภาพที่ ๑๔ ตัวอย่างองค์ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

เอกสารงานวิชาการ/วิจัย/เผยแพร่

อินโฟกราฟฟิกความรู้

๓.๕ ตัวอย่างครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑) นายสาคร ทับทิมไสย์ จังหวัดมหาสารคาม

นายสาคร ทับทิมไสย์

ครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ที่อยู่ เลขที่ 209 หมู่ที่ 9 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ข้อมูลที่ดิน พื้นที่ทั้งหมด 17- 0 - 37 ไร่ เนื้อที่ทำวนเกษตร 9 - 3 - 74 ไร่

วิธีการจัดการแปลง

แปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน จำนวน 17 ไร่ ดังนี้

- **พื้นที่** เนื้อที่ 2 ไร่ ปลูกข้าวหลากหลายสายพันธุ์
- **บ่อน้ำขนาดใหญ่** 2 บ่อ เนื้อที่ 2 ไร่ ใช้เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ มีการวางระบบวางน้ำทั่วทั้งแปลงโดยสูบน้ำจากสระซึ่งได้จากการกักเก็บน้ำฝนตามฤดูกาล
- **ทำวนเกษตร** เนื้อที่ 9 ไร่ โดยปลูกทุกอย่างที่อยู่ที่ในป่า ปลูกพะยูน 2 ไร่ เลี้ยงสัตว์ 1 ไร่
- **ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ** เนื้อที่ 1 ไร่

ผังแปลงวนเกษตร

ตัวอย่างพันธุ์ไม้และสัตว์เลี้ยงในแปลง

ไม้ป่า / ไม้พื้นถิ่น พะยูน ยางนา ประดู่ แดง ขี้เหล็ก เต็ง ฯลฯ

ไม้กินได้ / ไม้ผล / สมุนไพร ข้าว มะขามป้อม มะม่วง กล้วย เสาวรส มะนาว มะม่วงหิมพานต์

ปศุสัตว์และประมง โคเนื้อ กระบือ หมูหลุม เป็ด ไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ

กิจกรรมอื่น ๆ น้ำหมักชีวภาพ จุลินทรีย์ท้องถิ่น แปรรูปข้าวกล้อง กล้วยตาก เพาะกล้าไม้

ผลลัพธ์/การเปลี่ยนแปลง

เศรษฐกิจ การสร้างความหลากหลายในแปลง ทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี

สังคม เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลของคณะในชุมชน และภายนอกชุมชน เกิดความมั่นคงด้านอาหารจากการผลิตที่หลากหลายและปลอดภัยทั้งตนเองและผู้บริโภค

สิ่งแวดล้อม เกิดความร่มรื่น มีความหลากหลายทางชีวภาพมากยิ่งขึ้น เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ ได้ธรรมชาติและป่าไม้ กลับคืนมา ช่วยฟื้นฟูผลเสียจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว

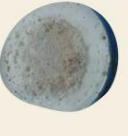
เครือข่าย

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

วนผลิตภัณฑ์

น้ำหมัก

เชื้อราขาว 7 ชนิด

ข้าวอินทรีย์

- มะลิ 105
- มะลิแดง
- ข้าวกล้องผสม
- ข้าวกล้องหอมมะลิ

เพาะพันธุ์กล้าไม้

กล้วยอบแห้ง

ภาพที่ ๑๕ นายสาคร ทับทิมไสย์ จังหวัดมหาสารคาม

ครุต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

นางแรม เขตนิมิต

แรงจูงใจในการทำวนเกษตร

เริ่มกิจกรรมจิตอาสาจากการปลูกไม้ป่าเศรษฐกิจ บนคันนาในที่ดินของตนเอง จากนั้นจึงพัฒนาที่ดิน ของตนเอง จำนวน 12 ไร่ จากเดิมที่เคยทำนาเพียง อย่างเดียว เปลี่ยนมาปลูกต้นไม้เศรษฐกิจและไม้ผล กินได้ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการทำเรือนเพาะชำกล้าไม้ เพื่อแจกจ่ายกล้าไม้ให้กับสมาชิกในเครือข่ายนำไปปลูก

ข้อมูลที่ดิน

ที่อยู่ เลขที่ 8 หมู่ที่ 2
บ้านหนองหิน ตำบลตู
อำเภอปรังคัง จังหวัดศรีสะเกษ

พื้นที่ทั้งหมด 12- 2 - 25 ไร่
เนื้อที่ทำวนเกษตร 8 - 0 - 0 ไร่

วิธีการจัดการแปลง

แบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน จำนวน 12 ไร่ ดังนี้

- ที่นา จำนวน 5 ไร่
 - บ่อน้ำขนาดใหญ่ 2 บ่อ = 2 ไร่
ขนาดเล็ก 3 บ่อ = 2 งาน
- ระบบน้ำในแปลง มีระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์และบ่อน้ำขนาดใหญ่ไว้เลี้ยงปลาธรรมชาติ บ่อน้ำขนาดเล็ก เลี้ยงปลา หอยขม หอยเชอรี่สีทอง กุ้งก้ามกราม
- ทำวนเกษตร 5 ไร่ โดยปลูกทุกอย่าง ทำทุ่งให้เป็นป่า ทำนาให้เป็นสวน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้และสัตว์เลี้ยงในแปลง

ไม้ป่า / ไม้ยืนต้น พะยุง ยางนา นางกวัก แคนา กาสลอง ฯลฯ

ไม้กินได้ / ไม้ผล/สมุนไพร มะม่วง มะเกลือ ฝรั่ง มะพร้าว ไข่
มะกรูด มะนาว กระเจี๊ยบ ผักสวนครัว

ปศุสัตว์และประมง ไคเนื้อ ไก่ไข่

เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ หอยเชอรี่สีทอง

กิจกรรมอื่น ๆ ทำหมักชีวภาพ แปรรูปอ้อยแดง ไซริบ
เพาะพันธุ์กล้าไม้

ผลลัพธ์/การเปลี่ยนแปลง

เศรษฐกิจ ➡ มีผลผลิตจากการปลูกป่าและสร้างรายได้
เพิ่มจากการเพาะพันธุ์กล้าไม้จำหน่าย

สังคม ➡ เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
ทางการเกษตร เป็นต้นแบบให้บุคคลที่สนใจ
เข้ามาศึกษาเรียนรู้

สิ่งแวดล้อม ➡ วนเกษตรก่อให้เกิดการเกื้อกูลกันของระบบธรรมชาติ
ช่วยให้สามารถฟื้นฟูระบบนิเวศโดยรวมให้ดีขึ้นได้

วนผลิตภัณฑ์

ไวน์กระเจี๊ยบ

ไซริบน้ำอ้อย

เพาะพันธุ์กล้าไม้

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

บรรณานุกรม

- อาทิตยา พองพรหม และคณะ. ๒๕๖๐. การใช้ประโยชน์จาป่าหัวไร่ปลายนาในแปลงเกษตรกรรมของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เอกสารวิจัย ฉบับที่ ๒๔๔. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อาทิตยา พองพรหม. ๒๕๖๑. ความรู้เบื้องต้นด้านนิเวศเกษตรเพื่อการประยุกต์ใช้ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน. เอกสารเผยแพร่ ฉบับที่ ๕๘๘. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อาทิตยา พองพรหม และคณะ. ๒๕๖๐. แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนด้วยการพัฒนาระบบวนเกษตรของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เอกสารวิจัย ฉบับที่ ๒๔๕. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อาทิตยา พองพรหม. ๒๕๖๕. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินด้านการเกษตร. เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคการเกษตร จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อาทิตยา พองพรหม. ๒๕๖๒. หลักการและรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน. เอกสารเผยแพร่ ฉบับที่ ๕๙๖. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อาทิตยา พองพรหม และคณะ. ๒๕๕๘. หลุมพอเพียงวิถีสู่ความพอเพียงและยั่งยืน. เอกสารเผยแพร่ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

ภาคผนวก

ใบสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพถ่าย
เกษตรกร

๑. ลำดับที่..... ๒. คำนำหน้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว

๓. ชื่อ.....นามสกุล.....

๔. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ๕. เลขบัตรประชาชน

๖. วัน/เดือน/ปีเกิด..... ๗. อายุ ปี

๘. ที่อยู่ตามบัตรประชาชน

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์

๙. ที่ตั้งแปลงที่ประสงค์นำเข้าร่วมโครงการ

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ..... จังหวัด.....

๑๐. เกษตรกรเป็นผู้ถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินใช่หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

๑๑. ประเภทที่ดินที่นำเข้าร่วมโครงการ ☐ รัฐ
☐ เอกชน (ระบุ) ☐ เช่า ☐ เช่าซื้อ ☐ โอนกรรมสิทธิ์

๑๒. พื้นที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน.....แปลง

แปลงที่ ๑ : จำนวนไร่.....งาน.....วา แปลงเลขที่..... กลุ่ม/ระวาง ส.ป.ก.ที่.....

พิกัดแปลง : Lat..... Long.....

ถ้าไม่ใช่เจ้าของแปลง (ระบุ) ชื่อเจ้าของแปลง.....

เลขบัตรประชาชนเจ้าของแปลง

ความสัมพันธ์กับเจ้าของแปลง ☐ คู่สมรส ☐ บิดา มารดา ☐ บุตร ☐ ลูกเขย/ลูกสะใภ้ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

แปลงที่ ๒ : จำนวนไร่.....งาน.....วา แปลงเลขที่..... กลุ่ม/ระวาง ส.ป.ก.ที่.....

พิกัดแปลง : Lat..... Long.....

ถ้าไม่ใช่เจ้าของแปลง (ระบุ) ชื่อเจ้าของแปลง.....

เลขบัตรประชาชนเจ้าของแปลง

ความสัมพันธ์กับเจ้าของแปลง ☐ คู่สมรส ☐ บิดา มารดา ☐ บุตร ☐ ลูกเขย/ลูกสะใภ้ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

๑๓. มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการในชั้นใด ☐ ชั้นที่ ๑ ☐ ชั้นที่ ๒ ☐ ครุดันแบบ

ลงชื่อเกษตรกร.....
()

ลงชื่อเจ้าหน้าที่.....
()

วันที่.....

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

หมายเหตุ* กรุณาแนบสำเนาบัตรประชาชนของเกษตรกรด้วยทุกครั้ง

แบบสอบถามการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส่วนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

๑.๑ คำนำหน้าชื่อ ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว

๑.๒ ชื่อ..... นามสกุล.....

๑.๓ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๔ วัน/เดือน/ปีเกิด.....

๑.๕ ที่อยู่ตามบัตรประชาชน

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑.๖ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....ราย จำนวนแรงงานในภาคเกษตรราย

๑.๗ ท่านเป็นผู้ถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินใช่หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ (หากไม่ใช่ กรุณารอกข้อมูลเจ้าของแปลงในส่วนที่ ๒)

ส่วนที่ ๒ : ข้อมูลแปลงที่ดิน

๒.๑ พื้นที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน.....แปลง

แปลงที่ ๑ : จำนวนไร่.....งาน.....วา

แปลงเลขที่..... กลุ่ม/ระวาง ส.ป.ก.ที่.....

ที่ตั้งแปลง หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

*พิกัดแปลง : Lat..... Long.....

***โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินไม่จำเป็นต้องกรอก**

ถ้าไม่ใช่เจ้าของแปลง (ระบุ) ชื่อเจ้าของแปลง.....

เลขบัตรประชาชนเจ้าของแปลง

ความสัมพันธ์กับเจ้าของแปลง

☐ คู่สมรส ☐ บิดา มารดา ☐ บุตร ☐ ลูกเขย/ลูกสะใภ้ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

แปลงที่ ๒ : จำนวนไร่.....งาน.....วา

แปลงเลขที่..... กลุ่ม/ระวาง ส.ป.ก.ที่.....

ที่ตั้งแปลง หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

พิกัดแปลง : Lat..... Long.....

ถ้าไม่ใช่เจ้าของแปลง (ระบุ) ชื่อเจ้าของแปลง.....

เลขบัตรประชาชนเจ้าของแปลง

ความสัมพันธ์กับเจ้าของแปลง

☐ คู่สมรส ☐ บิดา มารดา ☐ บุตร ☐ ลูกเขย/ลูกสะใภ้ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

แปลงที่ ๓ : จำนวนไร่.....งาน.....วา

แปลงเลขที่..... กลุ่ม/ระหว่าง ส.ป.ก.ที่.....

ที่ตั้งแปลง หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

พิกัดแปลง : Lat..... Long.....

ถ้าไม่ใช่เจ้าของแปลง (ระบุ) ชื่อเจ้าของแปลง.....

เลขบัตรประชาชนเจ้าของแปลง

ความสัมพันธ์กับเจ้าของแปลง

☐ คู่สมรส ☐ บิดา มารดา ☐ บุตร ☐ ลูกเขย/ลูกสะใภ้ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

๒.๒ ข้อมูลสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานของแปลงเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน/ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน

- แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอ
- ไฟฟ้า ☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอ ☐ ไม่มี
- สัญญาณมือถือ ☐ มี ☐ มี แต่สัญญาณไม่เสถียร ☐ ไม่มี
- ถนน ☐ คอนกรีต ☐ ลูกกรัง ☐ ไม่มีถนน
- การคมนาคมที่เข้าถึง ☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์หรือจักรยาน
- ☐ เดินเท้า ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ส่วนที่ ๓ : รายละเอียดข้อมูลโครงการ

๓.๑ ข้อมูลรายได้ - รายจ่ายครัวเรือนเกษตรกร

ข้อมูลรายได้ - รายจ่าย	ก่อนเข้าร่วมโครงการ (บาท/ปี)	หลังเข้าร่วมโครงการ (บาท/ปี)
รายได้ครัวเรือนเกษตรกร		
- รายได้รวมในภาคการเกษตร		
- รายได้รวมนอกภาคการเกษตร		
รายจ่ายครัวเรือนเกษตรกร		
- รายจ่ายรวมในภาคการเกษตร		
- รายจ่ายรวมนอกภาคการเกษตร		

๓.๒ ประเภทเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

☐ เกษตรกรขั้นที่ ๑ เกษตรกรรายใหม่

☐ เกษตรกรขั้นที่ ๒ ต้นแบบวนเกษตรรุ่นใหม่

☐ เกษตรกรขั้นที่ ๓ ครูต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๓.๓ กิจกรรมหลักทางการเกษตร (เช่น อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ)

ระบุ.....

๓.๔ ท่านได้เข้าร่วมอบรมโครงการวนเกษตรฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ หรือไม่

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ (ไม่ต้องกรอกข้อมูลข้อ ๓.๕)

๓.๕ ท่านนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติ หรือ นำมาใช้ประโยชน์ หรือไม่

*(ตอบเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับการอบรม จำนวน ๔,๕๐๐ ราย)

☐ ใช่ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

โดย ☐ นำมาใช้ในแปลง ☐ เป็นวิทยากรถ่ายทอด
☐ ช่วยเหลือ/แนะนำผู้อื่น
☐ นำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนสู่การปฏิบัติในอนาคต
☐ อื่น ๆ ระบุ

☐ ไม่ได้นำไปใช้ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

เนื่องจาก ☐ ขาดวัสดุ/อุปกรณ์ ☐ ไม่มีพื้นที่ดำเนินการ
☐ ขาดแหล่งทุน ☐ ไม่มีความจำเป็น
☐ ไม่มีเวลาดำเนินการ ☐ อื่น ๆ ระบุ

๓.๖ หลังการเข้าร่วมโครงการ ท่านได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่หรือไม่

☐ ปรับ ๑) ระบุขนาดพื้นที่ที่ปรับเปลี่ยน จำนวน ไร่ งาน วา

๒) ระบุชนิดพืชที่ปรับเปลี่ยน (เช่น อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ)

ระบุ.....

มีการปรับเปลี่ยนเป็น โดย (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ไม่ใช้สารเคมีในระบบการผลิต
☐ มีการผลิตปุ๋ย/สารชีวภัณฑ์ใช้เอง
☐ มีการทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน
☐ การจัดการแปลง/การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตในแปลง
☐ มีการเพาะ/ขยายพันธุ์ไม้
☐ จำนวนไม้ยืนต้นมากขึ้น
☐ ชนิดพันธุ์ไม้มากขึ้น/ความหลากหลายชนิดพันธุ์มากขึ้น
☐ จำนวนต้นไม้ที่อยู่รอดในแปลง ไม่น้อยกว่า ๖๐ % ของจำนวนต้นไม้ที่ได้รับ
☐ เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการผลิต/ต่อยอดในแปลง
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

☐ ไม่ได้ปรับ เนื่องจาก.....

๓.๗ รูปแบบการปลูก

☐ ไม้ป่า - พืชเกษตร ☐ ไม้ป่า - สัตว์บก ☐ ไม้ป่า - สัตว์น้ำ
☐ ไม้ป่า - พืชเกษตร - สัตว์บก ☐ ไม้ป่า - พืชเกษตร - สัตว์น้ำ ☐ ไม้ป่า - สัตว์บก - สัตว์น้ำ
☐ ไม้ป่า - พืชเกษตร - สัตว์บก - สัตว์น้ำ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

๓.๘ บันทึกสภาพพื้นที่ก่อนเข้าร่วมโครงการ (พร้อมรูปภาพประกอบ)

--	--	--

๓.๙ บันทึกการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่หลังเข้าร่วมโครงการ (พร้อมรูปภาพประกอบ)

--	--	--

๓.๑๐ ชนิดพันธุ์ไม้/ปัจจัยอื่น ๆ และจำนวนที่ได้รับการสนับสนุน

[illegible]

แบบประเมินผลการฝึกอบรม
โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗
จังหวัด

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการอบรมภายใต้โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งจะนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะ ที่ได้จากแบบประเมินนี้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ
ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
๒. ช่วงอายุ ☐ ๑๕ - ๒๕ ปี ☐ ๒๖ - ๓๕ ปี ☐ ๓๖ - ๔๕ ปี ☐ ๔๖ - ๕๕ ปี ☐ ๕๖ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลการฝึกอบรม

โปรดให้คะแนนที่ ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับ ตั้งแต่ ๑ - ๕ คะแนน (๑ หมายถึง น้อยที่สุด และ ๕ หมายถึง มากที่สุด)

รายละเอียดการประเมิน	ระดับ				
	๑ น้อยที่สุด	๒ น้อย	๓ ปานกลาง	๔ มาก	๕ มากที่สุด
ด้านเนื้อหากิจกรรม					
๑. หัวข้อบรรยายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอบรม					
๒. ระยะเวลาทั้งหมดของการอบรม					
๓. เนื้อหาสาระในการอบรมตรงกับความต้องการ					
ด้านวิทยากร					
๑. เทคนิคการนำเสนอของวิทยากร					
๒. วิทยากรนำเสนอเนื้อหาสาระครบถ้วนและน่าสนใจ					
๓. วิทยากรสามารถสื่อสารและถ่ายทอดให้เข้าใจได้ง่าย					
ด้านการนำความรู้ไปใช้					
๑. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม					
๒. นำความรู้ไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้					
๓. นำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ได้					
ด้านการบริการ					
๑. สถานที่จัดอบรม					
๒. อาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม					
๓. การบริการ/อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่					

ตอนที่ ๓

๑. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

๒. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

รูปถ่าย

โครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗
จังหวัด

๑.๑ ชื่อ - นามสกุล (ผู้ทำกิจกรรมในแปลง).....

๑.๒ เลขประจำตัวประชาชน

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 วัน/เดือน/ปีเกิด.....

อายุ.....ปี

๑.๓ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....โทรศัพท์.....

๑.๔ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนคน จำนวนแรงงานในครัวเรือนคน

๑.๕ รายได้ภาคการเกษตรต่อปีบาท

๒.๑ ที่ตั้งแปลงที่ดิน หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....

๒.๒ ประเภทที่ดิน ☐ ที่ดินรัฐ

☐ ที่ดินเอกชน () เช่า () เช่าซื้อ

๒.๓ เลขที่แปลง/สัญญาเช่า..... กลุ่ม/ระวาง/เลขที่โฉนด.....

๒.๔ พื้นที่ทั้งหมด.....ไร่งาน.....วา

๒.๕ เนื้อที่ทำวนเกษตรไร่งาน.....วา

๓.๑ มีแหล่งน้ำ ☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอ

๓.๒ ประเภทของแหล่งน้ำ ☐ บ่อบาดาล ☐ สระเก็บน้ำ ☐ คลองชลประทาน
☐ แหล่งน้ำธรรมชาติ ☐ อื่น ๆ (ระบุ.....)

๓.๓ ระบบกระจายน้ำในแปลง ☐ ไม่มี ☐ มีอย่างไร.....

.....

.....

.....

๕.๑ กิจกรรมหลักในแปลง.....

๕.๒ ชนิดของพันธุ์ไม้ในแปลง

๑) ไม้ป่า/ไม้พื้นถิ่น/ไม้หายาก.....

๒) ไม้กินได้/ไม้ผล/สมุนไพร.....

๕.๓ ปศุสัตว์.....

๕.๔ ประมง.....

๕.๕ กิจกรรมอื่น ๆเช่น น้ำหมัก ปุ๋ยหมัก แปรรูปผลผลิต เพาะกล้าไม้ เป็นต้น

๖. ปฏิทินการผลิต

กิจกรรม	ปฏิทินการผลิต											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.

ตัวอย่าง

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1.มะนาวแป้นพิจิตร												
1) พ่นน้ำหมักทางใบ	← 1 ครั้ง/สัปดาห์ →											
2) ให้น้ำตามท้องร่อง	← 1 ครั้ง/สัปดาห์ →									← 1 ครั้ง/สัปดาห์ →		
3) เก็บเกี่ยวผลผลิต	← จันทร พุทธ ศุภร์ →									← จันทร พุทธ ศุภร์ →		
4) ตัดแต่งกิ่ง												
2.กล้วยหอมเขียว (เก็บเกี่ยว)				← 2 ปี/ครั้ง →						← ทุกวัน →		
3.แก้วมังกร (เก็บเกี่ยว)							← ทุกวัน →					
4.หน่อไผ่ เดหลี ชึ่ง (เก็บเกี่ยว)							← →					
5.มะม่วง (เก็บเกี่ยว)				← →								
6.ฝรั่ง												
1) ห่อ									← →			
2) เก็บเกี่ยวผลผลิต	← →										← →	
3) ตัดแต่งกิ่ง				← 2 ปี/ครั้ง →								
7.สะเดาหวาน (เก็บเกี่ยว)	← →											← →
8.ปลา (ตามคำสั่งซื้อ)			← →									
9.ข้าว (เก็บไว้กิน)												
1) เตรียมดิน							← →					
2) ปุ๋ย								← →				
3) เก็บเกี่ยว											← →	

ภาพที่ ๑ ตัวอย่างปฏิทินการผลิต

๗. รายได้จากแปลงวนเกษตร

รายการ	รูปแบบ	ราคาขาย	รายได้ (บาท)	ช่องทางการขาย

รายการ	รูปแบบ	ราคาขาย	รายได้ (บาท)	ช่องทางการขาย
มะขามเปรี้ยวยักษ์	ฝักแห้ง	18 บาท/กก.	36,000	ขายส่งให้พ่อค้า
มะขามเปรี้ยว	แช่อิ่ม	100 บาท/กก.	130,000	ขายส่งให้พ่อค้า
หน่อไม้	หน่อสด	50 บาท/กก.	21,000	ร้านค้าตนเอง/ตลาด
พืชผัก	สด	5-20 บาท/ชนิด	16,200	ร้านค้าตนเอง
พันธุ์ไผ่	ต้นพันธุ์	50 บาท/ต้น	500,000	ออนไลน์/หน่วยงาน/
ต้นพันธุ์ไม้ผล	ต้นพันธุ์	25-30 บาท/ต้น	5,000	เกษตรกร
รายได้ทั้งหมด 708,200 บาท/ปี				

ภาพที่ ๒ ตัวอย่างรายได้จากแปลงวนเกษตร

๘. กิจกรรมเสริมอื่น ๆ ที่ทำในแปลง เช่น ทำปุ๋ยหมัก น้ำส้มควันไม้ น้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

.....

.....

.....

๙. การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน

.....

.....

.....

๑๐. ผังแปลง (แสดงกิจกรรมตามการแบ่งพื้นที่ ข้อ ๘ เช่น ปลูกสัก ข้าว ป่อเลี้ยงปลา และอื่น ๆ) ดังตัวอย่าง

ภาพที่ ๓ ตัวอย่างผังแปลงเกษตรกร

๑๑. ประโยชน์ที่ได้จากการทำวนเกษตร

๑๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

๑๑.๒ ด้านสังคม

.....

.....

.....

๑๑.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

๑๒. องค์ความรู้ (ที่ถ่ายทอดได้ เช่น การขยายพันธุ์พืช การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสกัดน้ำมันหอมระเหย เป็นต้น)

๑๒.๑ องค์ความรู้.....

๑๒.๒ ขั้นตอน/กระบวนการในการทำ

.....

.....

.....

๑๓. กิจกรรมศูนย์เพาะขยายพันธุ์พืช/ปศุสัตว์/ประมง

๑๓.๑ สมาชิกกลุ่ม.....ราย

๑๓.๒ กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรม อย่างไร

.....

.....

.....

๑๓.๓ ชนิดพันธุ์พืช/ปศุสัตว์/ประมงที่กลุ่มร่วมผลิต

๑) ชนิด..... ปริมาณ..... (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๒) ชนิด..... ปริมาณ..... (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๓) ชนิด..... ปริมาณ..... (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๔) ชนิด..... ปริมาณ..... (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๕) ชนิด..... ปริมาณ..... (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๑๓.๔ การแจกจ่ายพันธุ์กรรมพืช/ปศุสัตว์/ประมง

๑) สมาชิกกลุ่ม จำนวน..... ราย ประเมินการแจกจ่าย (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๒) คนในชุมชน จำนวน..... ราย ประเมินการแจกจ่าย (หน่วย เช่น ต้น กิ่ง กก. เมล็ด)

๓) อื่น ๆ.....(ระบุ)..... จำนวน..... ราย ประมาณการแจกจ่าย (หน่วย เช่น ตัน กิ่ง กก. เมล็ด)

๑๔. สินค้าเกษตร/แปรรูปในแปลงเกษตร (เช่น น้ำมันหอมระเหยจากตะไคร้ ๑ ลิตร เห็ดโคน ๑๐๐ กก. ปุยหมัก ๑ ตัน และน้ำหมัก ๕ ลิตร เป็นต้น)

๑๔.๑) ชนิด..... ปริมาณกก./ลิตร/ถุง/ตัน ฯลฯ

๑๔.๒) ชนิด..... ปริมาณกก./ลิตร/ถุง/ตัน ฯลฯ

๑๔.๓) ชนิด..... ปริมาณกก./ลิตร/ถุง/ตัน ฯลฯ

๑๔.๔) ชนิด..... ปริมาณกก./ลิตร/ถุง/ตัน ฯลฯ

๑๔.๕) ชนิด..... ปริมาณกก./ลิตร/ถุง/ตัน ฯลฯ

๑๕. ภาควิชาสนับสนุน (รัฐ เอกชน และอื่น ๆ)

๑๕.๑) หน่วยงาน..... กิจกรรม/การสนับสนุนอย่างไร.....

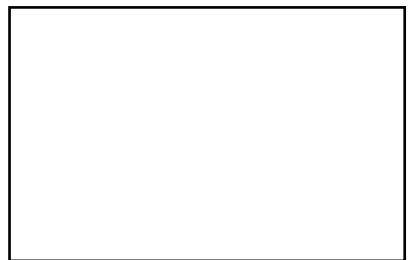
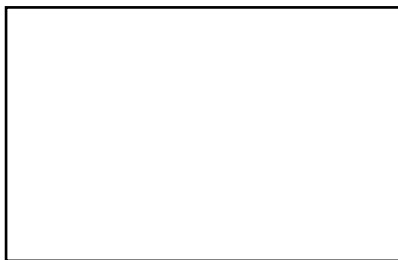
๑๕.๒) หน่วยงาน..... กิจกรรม/การสนับสนุนอย่างไร.....

๑๕.๓) หน่วยงาน..... กิจกรรม/การสนับสนุนอย่างไร.....

๑๕.๔) หน่วยงาน..... กิจกรรม/การสนับสนุนอย่างไร.....

๑๕.๕) หน่วยงาน..... กิจกรรม/การสนับสนุนอย่างไร.....

๑๖. ภาพประกอบการทำกิจกรรมเกษตรในแปลง

หมายเหตุ ขอความร่วมมือส่งกลับให้ สฟท.ทาง Email: foodbank๘@gmail.com ภายในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗
ติดต่อสอบถาม โทรศัพท์ ๐ ๒๗๑๑๔๓๒